

Werknummer B 2507

Project: Restauratie en Uitbreiding Villa Salve Viator

Onderdeel: Restauratievisie

Datum: 26 april 2019



Inleiding:

De Villa Salve Viator staat aan de westelijke zijde van de burgemeester Kerstenlaan, tegenover het Mastbos. De vrijstaande woning dateert uit 1932 en is gebouwd in de stijl van het Functionalisme. Het gebouw is ontworpen door de Bredase architect Temme.

Omschrijving volgens de RCE:

Het pand heeft de tand des tijds zonder ingrijpende wijzigingen doorstaan. Aan de noordelijke zijde is een eenlaagse, vlakgedekte garage aangebouwd. Het twee-, deels drielaagse pand heeft een samengestelde, globaal rechthoekige plattegrond en wordt gedekt door platte daken met een forse overstek. De gevels zijn opgetrokken in bepleisterde baksteen en sterk geleed door uitspringende massa's, zoals de beide erkers en de markante, afgeronde schoorsteen. De asymmetrische voorgevel is aan de oostelijke zijde gesitueerd en heeft aan de linkerzijde een zeer forse eenlaagse, in plattegrond afgeronde erker met bovenliggend balkon. In de erker vier hoge achtruits ijzeren vensters en deuren. Op de verdieping geven openslaande achtruits ijzeren deuren toegang tot het balkon, dat voorzien is van een gesloten balustrade, waarop een buishek. Tegen de balustrade in metalen letters de naam van de villa: 'Salve Viator'. Rechts van de geprononceerde schoorsteen zowel op de begane grond als de etage een negenruits ijzeren venster met klein klapraam. De noordelijke gevel is grotendeels blind. Hier bevindt zich de hal van het woonhuis, met voordeur en diep portiek, met een balustrade met natuurstenen deklust. In het terugliggende gedeelte van de gevel de vensters van het trapportaal. In de achtergevel bevindt zich op de begane grond een reeks vensters met eenvoudige kruisvormige roedenverdeling. Tegen de zuidelijke gevel staat een tweede eenlaagse erker, eveneens voorzien van een balkon. Op de begane grond heeft de erker een openslaande deur naar het aansluitende terras, dat is voorzien van een vaste, uit de bouwtijd daterende bloembak op een gemetselde muur. De tuin wordt van de openbare weg gescheiden door een eenvoudig, laag ijzeren hekwerk.

Waardering:

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden: het is van belang als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling, namelijk de stedelijke uitbreiding met villaparken in het groen. Het object heeft architectuurhistorische waarden: het is van belang voor de geschiedenis van de architectuur als voorbeeld van Functionalistische architectuur; daarbij is wel de vormtaal van het Nieuwe Bouwen overgenomen, maar afgezien van grenen ramen en deuren geen vernieuwend materiaalgebruik toegepast. Het object heeft ensemblewaarden: het heeft bijzondere betekenis wegens de situering, verbonden met de uitbreiding van de stad in het interbellum. Gaafheid/herkenbaarheid: het object is van belang wegens de architectonische gaafheid van het exterieur; het is van belang wegens de visuele gaafheid van de stedelijke en landschappelijke omgeving. (bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)



Gemeente Breda

Bijlage 4 bij besluit
Z2019-002384-V1

V&L



In onderstaande toelichting geven wij aan hoe de Villa Salve Viator zal worden gerestaureerd en aan de achterzijde beperkt zal worden uitgebreid.

De woning kent een aantal fases waarin de opzet van het exterieur en het interieur is gewijzigd. Deze willen wij nader bespreken en duiden.

In 1931/1932 is de villa ontworpen en gebouwd. De oorspronkelijk bouwtekeningen zijn compleet aanwezig. Er zitten wel enkele verschillen in de gevel tekeningen en de plattegronden. Zo is op de achtergevel (West) 2 ramen en één tuindeur te zien en op de plattegrond is de deur niet getekend, daar zijn 2 ramen en kasten.

In 1937, 5 jaar later, wordt de woning groter gemaakt aan de zuidzijde. De gehele zijgevel wordt verplaatst. Het lijkt een simpele ingreep, maar dat was het zeker niet. Bij drie gevels, de voor-, linker-, en achtergevel werden er wijzigingen doorgevoerd. De voorgevel werd breder en daarmee is helaas de slanke ronde erker met de naar achter lopend zijgevel lijn verdwenen.

Met deze grote uitbreiding is het ranke en lichtvoetige ontwerp van in elkaar schuivende volumes zeer zeker 'logger en zwaarder' geworden. Kennelijk was de woonbehoefte belangrijker dan de mooie verhoudingen.

Met deze verbouwing moesten ook constructief ingewikkelde oplossingen worden gemaakt. In de woonkamer kwam een stalen kollom om de dragende wand van de 1^e verdieping op te vangen. Aan de achterzijde werd een nieuwe draagkolom geplaatst om de verplaatste zijgevel op te vangen. En aan de binnenzijde werd bij de achtergevel de kast bij de eetkamer verwijderd, waardoor er een stuk draagmuur van de 1^e verdiepingsgevel opnieuw ondersteund moest worden door een nieuwe geklinknagelde stalen balk. Deze is weg gewerkt door middel van een sprong in het verlaagde plafond.

Bij deze verbouwing uit '37 zien we dat men de bestaande kozijnen verplaatste naar andere gevels. Zo is het linkerzijraam op de verdieping naar de achterslaapkamer gegaan naast het al bestaande brede kozijn met toegang naar het zuidbalkon. Ook zien we dat in de achtergevel (west) het horizontale raam wordt dicht gezet en er ronde interieurboog wordt gemaakt voor plaatsing van het dubbel bed. In de achtergevel op de begane grond komt een nieuw raamkozijn, maar is dit een nieuw kozijn of is dit het inkorten van de deur op de tekening van 1932?

In 1951 is er wederom een grote verbouwing. Nu van het interieur en een stukje comfort door de aanleg van een covectorput om de grote ronde glazen erker (toen nog enkel glas) warm te krijgen. De toenmalige bewoners hadden kennelijk geen affiniteit met de strakke vormen en wilde sfeer creëren door klassieke elementen in de woon- en eetkamer te maken in de vorm van houten decoratieve zuilen. Bijna iedere binnenwand kreeg een toevoeging van zuilen, volgens een aanwezige interieur tekening. Als alles zo was uitgevoerd was het waarschijnlijk een totaalontwerp geweest voor deze grote leefruimte. Wat de reden is geweest dat nu slechts een klein gedeelte nog aanwezig is, er zijn slechts drie halve houten zuil-elementen aanwezig, blijft een raadsel.

Dit rudiment van deze decoratieve laag zal niet behouden blijven. Het detoneert met de interieurvisie van de nieuwe bewoners én de oorspronkelijke strakke interieur afwerking is in lijn met de oorspronkelijke ontwerp visie.



Toelichting op ingrepen:

1. Nieuw kozijn raam op de 1^e verdieping aan de tuinzijde westgevel. De wens is om hier een 9-ruits vensterraam te plaatsen. Dit raam zal voor het grootste gedeelte bestaan uit hergebruik van het liggende 6-ruits venster van de bijkeuken welke vrij komt. Er wordt een 3-ruits venster boven op aangebracht in dezelfde maatverhouding. Het 9-ruits venster wordt daarmee identiek aan het al aanwezig 9-ruits venster van slaapkamer 3. We zien dat het bij de historie van deze woning gebruikelijk is om raampartijen te verplaatsen en of aan te passen. Zo zijn o.a. de twee erker ramen in de voorgevel verlengd.

Een ander belangrijke reden om te kiezen voor een 9-ruits i.p.v. een 6-ruits, is dat in de gevelarchitectuur op de 1^e verdieping hoofdzakelijk ramen in een vierkanten verhouding voorkomen. Het plaatsen van een rechthoekig 6-ruits venster geeft meer onrust in deze achtergevel, omdat er dan drie verschillende raamtypes op de 1^e verdieping aanwezig zijn en dat het rechthoekige raam tevens een verbinding gaat zoeken met de rechthoekige staande ramen van de begane grond; hetgeen niet gewenst is.

In de aanvraag is ook de variant met een 6-ruits verdeling ter vergelijking mee gestuurd.

2. Om de woning duurzaam te maken zullen op de belangrijkste plaatsen een voorzetwand geplaatst gaan worden aan de binnenzijde van de steense muren, totale dikte 230 mm. We realiseren ons dat op een aantal plekken het niet gewenst is, om dat daarmee de ranke detaillering verloren gaat, zoals bij de lange hoge kolommen van de erker in de voorgevel en de wanden van de zuid-serre waar fraaie smalle hoekraampjes gemaakt zijn. We vinden het wel belangrijk om op de begane grond de westgevel te voorzien van een voorzetwand, omdat deze muur veel minder op de zon staat en kleine penanten heeft tussen de ramen. We hebben daarvoor een detail ontwikkeld waarbij een Wedi-plaat op maat gemaakt wordt zodat de ronde hoeken terugkomen in het detail en er ook de wand geïsoleerd wordt.

3. De bestaande tegels van de vloer in de entree en de hal blijven behouden. Ook de wandtegels in de entree blijven intact. De vloertegels en de wandtegels van het toilet op de begane grond worden vervangen omdat er keuzes worden gemaakt om het sanitair (toilet en wastafel) te vervangen, en alle in het zicht lopende leidingen (riolering en verwarming) worden verwijderd waardoor er reparatiewonden ontstaan. De vloer-en wandtegels zullen in bijpassende functionalistische stijl worden gerenoveerd. Op de verdieping zal de badkamer een geheel nieuwe indeling krijgen met nieuw sanitair. Hierbij komt de granitiovloer te vervallen en zal een nieuwe vloer worden aangebracht met jaren '30 tegels.

4. De twee bestaande staande wastafels van de badkamer, worden hergebruikt en geplaatst in slaapkamer 2 en 3.

5. De room divider zal zich beperken tot het plaatsen van twee boekenkast elementen met een breedte van 950 mm en ruim los gehouden van het plafond. Ze zijn symmetrisch geplaatst ten opzichte van de centrale as van de ronde erker, en geven een duidelijke geleiding aan de zitkamer en de eetkamer. De be-



staande wandomkleding van de stalen kolom zal in de breedte van de boekenkast (350 mm) worden teruggeplaatst. De boekenkasten worden in een houten gelakte meubelplaat gemaakt.

De klassiek uitgevoerde natuurstenen schouw wordt vervangen door een strak gestuct wand element met daarin opgenomen een haardkachel.. Hierdoor ontstaat er meer eenheid van de interieur meubels en zal dit wandvlak een rustiger beeld geven.

6. De nieuwe doorgang tussen de eetkamer en de keuken wordt gemaakt in de bestaande kast. De hoogte van de doorgang loopt tot aan het verlaagde plafond gedeelte.

7. De ronde afwerking van het verlaagde plafond, zowel horizontaal als verticaal, zullen gerespecteerd en behouden blijven.

8. Gedeelten van de begane grondvloer worden vervangen ivm. duurzaamheid maatregelen voor de woning. Hierbij wordt een nieuwe geïsoleerde betonvloer met vloerverwarming aangebracht. De afwerking en Peilmaat van de begane grondvloer blijven hetzelfde als bestaand.

9. In de hal vervallen de later aangebrachte houten lambriseringen. Daarachter bevindt zich de originele verschijningsvorm met een terugliggend groen gekleurd biesje. Deze zal in deze vorm en kleurstelling worden hersteld. Bij de balustraden van de trap zullen de ontbrekende geprofileerde spijlen worden hersteld. Er zal één spijl worden meegenomen naar de werkplaats, zodat men een frais-mal kan maken van dit model om deze te reproduceren. Bij de garderobe wand is ondertussen ook de houten lambrisering verwijderd. Hierbij komt de oorspronkelijke detaillering van vloer en biesje weer tevoorschijn, zodat ze in originele staat hersteld kunnen worden.

10. De deur van de trapkast blijft behouden met zijn originele beplating en wordt wit afgelakt.
De overige Bruynzeel deuren blijven allen beplaat en worden afgelakt in een licht witte kleur.

11. De bestaande jaren '50 "American Kitchen" zal gerestaureerd gaan worden en teruggeplaatst worden in de keuken. Het keukeneiland element zal in dezelfde stijl opnieuw gemaakt worden door een gespecialiseerd bedrijf. Zie daarvoor ook de site: <http://americankitchen.nl/>

12. Zie ook punt 4.

De marmeren achterplaat en spiegels zullen worden hergebruikt en tegelijkertijd met de wastafels mee verhuizen naar slaapkamer 2 en 3 (in 3 zit al een marmeren plaat).

13. In de slaapkamer 1 blijven twee dichtgezette deuren aan de zijde van de slaapkamer visueel zichtbaar als deur. Aan de andere zijde worden deze deuropeningen met een achterzetwand dichtgezet (op slaapkamer 2 is dat al aanwezig).



14. De vrijkomende kastdeur van de begane grond zal worden hergebruikt voor de deur naar de waskamer.

15. Om de woning in het gebruik en comfort aan te passen aan deze tijd, zal de bestaande dienst keuken in het huis worden vergroot. De nieuwe keuken zal worden vergroot met de bestaande ruimte van de bijkeuken en er zal een kleine uitbreiding worden toegevoegd aan deze achterzijde. In de architectuur wordt als het ware het bestaand keukenraam naar 'buiten getrokken'. Het geeft tevens de mogelijkheid om de nieuwe west pui te voorzien van openslaande deuren, zodat er een directe relatie ontstaat met het terras en de tuin. Hiervoor zal het kleine tuinmuurtje verwijderd moeten worden.

16. In het kader van duurzaamheid maatregelen wordt alle platte daken van het woongedeelte voorzien van een extra isolatie laag aan de bovenzijde van het dak. Deze wordt terug gelegd ten opzichte van de uitkragende dakrand, zodat de dakrand dezelfde slanke afmeting houdt en de isolatie ophoging niet zichtbaar is. De dakranden worden tevens voorzien van een zinken kraal conform het oorspronkelijke detail.

17. In de woning wordt op de begane grond laagtemperatuur vloerverwarming aangelegd in combinatie met een enkele nieuwe radiator als aanjager. Op de verdiepingen worden de bestaande radiators vervangen door nieuwe hoogrenderende verwarmingsradiators.

18. Een gedeelte van de raamkozijnen is al voorzien van dubbel isolerende beglazing in de bestaande stalen raamkozijnen. De overige kozijnen in de woning waar nog enkel glas in geplaatst is, zal worden vervangen door 10 mm isolerende beglazing; glastype merk nog nader te bepalen. In een speciaal overzicht is aangegeven om welke ramen het gaat.

Tenslotte:

De nieuwe bewoners, uit Breda, hebben veel passie voor dit prachtige jaren '30 monument. Zij voelen zich schatplichtig om dit monument te respecteren, en willen deze woning ook een 21^e eeuwse 'leven' gunnen.